

22

SENTENTIÆ PUERILES PRO PRIMIS LATINÆ Linguæ tyronibus, ex diversis Scriptoribus collectæ.

Per

LEONARDUM CULMAN.

His accesserunt pleræque veterum Theologorum sententiæ de vera religione.

CANTABRIGIÆ,
Ex Officina *Joann. Hayes*, Academiæ celeberrimæ Typographi, 1676.

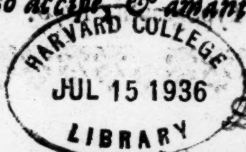

VIRO BONO Et ERUDITO *CHUNRADO KOLERO,* Civi Graylsheimensi, *Leon. Culman,* S. P. D.

Ibellum hunc Sententiarum qualemcunque, puerilem sanè, ante aliquot annos in puerorum usum, ex bonis autoribus undique collectum, atq; jam denuo in filiorum tuorum gratiam in hunc ordinem classicum redactum, tibi dedicari volui, Chunrade *optime, quo constans animi mei erga te propensi & amantis signum semper haberes, memorémq; me tui, atq; beneficiorum in me collatorum diceres. Sic enim amarem amore, beneficium beneficio, pro ingenii mei atque rerum tenuitate satis pensatum puto. Quamvis dices, hoc officium verius in filios tuos collocatum esse, quorum studiis consulere possim: verùm scivi te hoc munere præcipuè* literario *apprimè delectari, quia non solùm literatus es, verum etiam summopere curas, ut bonis literis atque moribus filioli tui rectè formentur, quo reipublicæ Christianæ olim prodesse queant. Proinde tu, loco filiorum tuorum, laborem hunc meum avido & bono animo accipe, & amantem redama.*

Bene Vale.

SAPIENTUM SENTENTIÆ

pro primis Latinæ linguæ tyronibus collectæ.

Sententiæ duarum Dictionum.

AMIcis opitulare.
Alienis abstine.
Arcanum cela.
Affabilis esto.
Amicos probato.
Audacia periculosa.
Amicis utere.
Bonis utere.
Blandus esto.
Bonis benefacito.
Benedic omnibus.
Cognosce teipsum.
Cognatos cole.
Concordiam sectare.
Calumniam oderis.
Consule inculpaté.
Dolum time.
Datum serva.
Depositum redde.
Deserto neminem.
Delecta amicos.
Diligentiam adhibe.
Existimationem retine
Ebrietas dementat.
Ebrietatem fuge.
Exerce probitatem.
Æquum judica.
Familiam cura.
Fac justa.
Filios erudi.
Fuge turpia.
Inimicitias fuge.
Iracundiam tempera.
Inimicitias dissolve.
Justè judicato.
Justitiam colito.
Jusjurandum serva.
Libenter disce.

Ludos fuge.
Legibus pare.
Laudato honesta.
Linguam tempera.
Libros evolve.
Liberos institue.
Litem oderis.
Mortalia cogita.
Magistratum metue.
Mundus esto.
Majori cede.
Minori parce.
Magistrum metue.
Multitudini place.
Mendacium oderis.
Meretricem fuge.
Neminem irritato.
Neminem irriseris.
Nè jurato.
Neminem vitupera.
Nemini adverseris.
Nihil diuturnum.
Omnibus placeto.
Oculis moderare.
Otiosus nè sis.
Otium fuge.
Omnia mutantur.
Pacem dilige.
Pietatem sectare.
Probrum fugito.
Principem honora.
Periculosa temeritas.
Principi obedito.
Pudorem serva.
Propria custodi.
Prudentiam exerce.
Respice futurum.
Reverere parentes.
Religionem cole.
Regem honora.
Risum moderare.
Rectum quære.
Rationi obtempera.
Rumores fugito.
Sapientibus utere.
Sobrius esto.
Saluta libenter.
Seniorem venerare.
Suspicionem abjicito.
Temperantiã exerce.
Tempori pare.
Tecum habita.
Veritati adhæreto.
Utere virtute.
Violentia moderis.
Voluptatem tempera.
Verecundè responde.
Verecundiam serva.

SEN-

SENTENTIÆ TRIUM Dictionum.

AMor vincit omnia. Amor sui cæcus.
Arma nesciunt leges.
Audentes fortuna juvat.
Assiduitas durissima vincit.
Avarus semper eget. Avaritiâ nihil miserius.
Auro nihil inexpugnabile. Ars vincit naturam.
Aliena concupiscere noli. A vitiis abstineto.
Amicos pecuniæ faciunt.
Avaritia vitiorum caput.
Alii aliis præstant. Assuefactio efficacissima est.
Belli exitus incertus.
Beneficii accepti memento.
Belli fortuna anceps. Bellum gerendũ consilio.
Brevis hominum vita. Bis pueri senes.
Cultus res sacra.
Cor hominum indomabile.
Cor hominis pravum.
Crimina multa dissimulanda.
Comparatio omnis odiosa. Cuique sua dos.
Comitas amicos parit.
Comitate vincendi morosi.
Conscientia mille testes.
Cibus immodicus noxius.
Consilio inimica iracundia.
Cupiditas est inexplebilis.
Cupiditas pecuniæ fugienda.

Calamitas nemini exprobranda.
Convitiis non respondendum.
Desidia generat oblivionem.
Dies affert multa.
Difficile assueta relinquere.
Divitiæ fastum pariunt.
Dies ægritudinem adimit.
Desperandum de nemine.
Dona multum possunt.
Delinquentes sunt corrigendi.
Divitiæ victorum ministræ.
Difficillimum vincere naturam.
Discordià dilabuntur regna.
Difficilia quæ honesta.
Divitis incauta oratio.
Divisio rem attenuat.
Dubium quodcunque probato.
Dubius rerum eventus.
Dives omnis inexplebilis.
Doloris medicus tempus.
Exercitatio optimus magister.
Exercitatio potest omnia.
Æquales æqualia delectant.
Exilium multos honestat.
Experimento nihil certius.
Ætate prudentiores reddimur.
Ebrietatis comes oblivio.
Ætas corrumpitur vino.
Flagitiorum turpis exitus.

Felicium multi cognati.
Felicitas incitat inimicitias.
Fames optimus coquus.
Fortuna reddit insolentes.
Felicitatis comes invidia.
Ferocitas lenitate sedatur.
Factum stultus agnoscit.
Fœminæ sunt inconstantes.
Furori cedendum est.
Fuge nimis alta.
Finem vitæ specta.
Forma perit vino.
Fortes fortuna adjuvat.
Fame nihil miserius.
Firmum in vita nihil.
Fugax est ætas.
Futili nihil credendum.
Finis miseriæ mors.

Gaudium dolori junctum.
Gratia gratiam parit.
Gloriæ fundamentum labor.

Honos alit artes.
Hominum mentes variæ.
Honores præbet pecunia.
Humani casus ancipites.
Humanarum rerum vicissitudo.

Infelix litium exitus.
Incertus rerum exitus.
Ira tormentum sui ipsius.

Jucundi acti labores. In vino veritas.
Iram compescere arduum.
Jactantiæ comes invidia.
Ingenia hominum varia.
Inconsulti facilè ruunt.
Incommodum hilaritate condiendum.
Ingens telum necessitas.
Industriam adjuvat Deus.
Infida semper societas.
Inconstantia fastidit amicos.
Incognitum non amatur.
Inexplebilis est mendicitas.
Injuria beneficio vincitur.
Jucunda rerum vicissitudo.
Ignorans omnis instabilis.
Infelicitas nemini objicienda.
Injurias tolerare difficile.
Laus excitat ingenium. Lis parit litem.
Labore omnia florent. Lingua multos perdidit.
Labores gloriæ fundamentum.
Linguam digito compesce.
Labor est thesaurus hominis.
Laus merces virtutis. Libertate nihil dulcius.
Malus similem quærit.
Malè partum dilabitur. Multa docet fames.
Malum patientiâ tollitur. Mens præsaga futuri.
Mulierem ornat silentium.
Miserrimum fame mori.
Mortalibus nihil tutum.

Mune-

Munera capiunt homines.
Mutua defensio tutissima.
Musicam docet amor. Mors omnia sternit.
Mors est inevitabilis. Mala senium accelerant.
Mulieris dos pudicitia.
Memoria thesaurus artium.
Maledictis non respondendum.

Natura paucis contenta.
Nemo sibi nascitur. Nihil temerè credideris.
Nil mentiri debes. Necessitas caret lege.
Nè tua jactato. Nè aliena despicito.
Nè cui obtrectato.
Necessitati nihil repugnat.
Necessitas frangit ferrum.
Nimia parsimonia vitanda. Nox pudore vacat.
Nè quid nimis. Nihil assuetudine majus.
Nusquam tuta fides.
Nihil inexpertum affirmes.
Naturæ frustra repugnatur.
Nihil fugacius tempore.

Obsequium amicos parit.
Occasio facit furem.
Opulentia tollit amicos.
Omne principium grave.
Occasio non negligenda.
Opes celeriter dilabuntur.
Odium obsequio lenitur.
Omnia fert ætas. Opes arte parantur.
Otium ingenii rubigo.

Pauper-

Paupertas excitat artes.
Præceptori discipulus obediat.
Pecuniæ obediunt omnia.
Præceps consilium inauspicatum.
Paupertas amicis nos spoliat.
Paria sunt conservanda.
Pudor mendico inutilis.
Plurium calculus vincit.
Patriâ nihil dulcius.
Procrastinatio est odiosa.
Principium dimidium totius.
Quæ nocent, docent.
Quævis terra patria.
Risus nimius cavendus.
Similia similibus favent.
Simile simili gaudet. Servitus omnis misera.
Soli fortunati amantur.
Somnus mortis imago. Spes servat afflictos.
Studium humanos reddit.
Suum cuique pulchrum.
Sequitur ver hyemem. Stultus stulta loquitur.
Studia mentem indicant. Sors omnia versat.
Silentium ubicunque tutum.
Superbi difficilè corriguntur.
Solus sapiens dives. Spes alit exules.
Sibi quisque placet. Satietas ferocitatem parit.
Semper feriæ inertibus.
Sermo medetur tristitiæ. Silentio nihil utilius.
Tempus edax rerum. Tempus breve est.
Tem-

Tempus celerrimè aufugit.
Tempore omnia mutantur.
Tempus omnia revelat.
Tempore omnia peraguntur.
Tempore nihil velocius. Tempore fiunt omnia.
Tempus dolorem lenit.
Venter caret auribus. Vetita magis appetimus.
Veritatis simplex oratio.
Vulgi judicium stultum. Virtus laudata crescit.
Usu omnia consumuntur. Varia dona hominum

SENTENTIÆ QUATUOR dictionum.

ALiam ætatem alia decent.
Aliis aliud vitii est.
Amicis utendum cum modestia.
Assidua exercitatio omnia potest.
Ab hominibus blandientibus cavendum.
Amicos inter adversa cognoscimus.
Amici boni rari sunt.
Amicitia vetus rarò aboletur.
Amanti nihil est difficile.
Ambitio in Republica pestilentissima.
Amicitia omnibus rebus anteponenda.
Annus fructificat non tellus.
Animus cujusque sermone revelatur.
Ante annos prudentia nulla.
Arcus nimis intensus rumpitur.
Assueta mala non offendunt.
Amor non est sanabilis.

Adversa sæpe excitant ingenium.
Auro placatur rex avarus.
Avari cupiditas nunquam expletur.
Audere non est sapientis.
Amico fido nihil pretiosius.
Adest unicuique rei modus.
Admonentes liberè rari sunt.
Ampla satìs forma pudicitia.
Amicitia nullum pondus recusat.
Amorem oculi potissimum conciliant.
Avari non possunt satiari.
Avaritiâ nullum vitium tetrius.
Aranearum telis similes leges.
Beneficium semper beneficium provocat.
Beneficium animo donantis metiendum.
Beneficii exprobratio molesta est.
Bellum civile malum perniciosum.
Bona multa negligendo perduntur.
Bonis amicis parciùs utendum.
Bonos viros omnia decent.
Blandis verbis homines exorantur.
Conjugium inæqualium malum est.
Canes timidi vehementiùs latrant.
Calliditas nimia interdum obest.
Charum est quod rarum est.
Consuetudo omnia dura lenit.
Consilium ubique plurimum valet.
Conscientia recta suavissima est.
Consuetudo quovis tyranno potentior.
Com-

Commune naufragium omnibus solatium.
Consilium post facta inutile.
Cunctis opibus sapientia pretiosior.
Crescentem sequitur cura pecuniam.
Cùm blanditur inimicus, fallit.
Cum fortunâ mutantur amici.
Degeneres animos timor arguit.
Divitiæ, bonæ mentis onera.
Docti doctorum familiaritate gaudent.
Dulce est meminisse laborum.
Dulce est paternum solum.
Deteriorum semper major pars.
Damnum turpi lucro præponendum.
Diversæ terræ diversa producunt.
Donum à dantis animo pensatur.
Divitiæ sunt causæ jurgiorum.
Damnare facilè neminem debemus.
Dissimulanda est sua miseria.
E squillâ non nascitur rosa.
Egestatem affert manus otiosa.
Ex aspectu nascitur amor.
Erudi iores efficimur omnes damno.
Extrema gaudii luctus occupat.
Ebrietas abditissima pectoris profert.
Ex minimis initiis maxima.
Errare commune est mortalibus.
Ensis pueris non committendus.
Exprobratio calamitatis nemini objicienda.
Experientia est providentiæ magistra.

Ex parvis fiunt magna.
Ex otio vitia proveniunt.
Rxpertus pericula facilè expavescit.
Felicitas multos habet cognatos,
Fortuna simillima vento est.
Fallere alios malum est.
Futurorum nulla certa cognitio.
Fies malus malorum contubernio.
Fugiendum est malorum commercium.
Fratrum concordia rara est.
Fugienda sunt nimis alta.
Fides etiam hosti servanda.
Gravis culpa, tacenda loqui.
Gloria pecuniis non emitur.
Homines ad malum proclives.
Hominis figura oratione cognoscitur.
Humile vitæ genus tutissimum.
Insipiente fortunato nihil intolerabilius.
Irati nihil rectè faciunt.
Inter fratres rara concordia.
Ignavis semper feriæ sunt.
Ingratitudo vitiorum omnium caput.
In omni re opus est animo.
In adversis amicus probatur.
In omni re varietas delectat.
Inter arma silent leges.
Impatientia res cunctas exasperat.
Impetus cuncta malè ministrat.
Innumeris laboribus honos constat.

Ira omnium tardissimè senescit.
Ingens thesaurus, bonus amicus.
Inopinata mala graviora sunt.
Immensum gloria calcar habet.
Invidia suum torquet autorem.
Improbâ linguâ nihil perniciosius.
Innumera mala parit securitas.
Ingenium mala sæpe movent.
Ira non sedatur iracundiâ.
Labor est thesaurus hominibus.
Labor virtutis gloriam accipit.
Labor improbus omnia vincit.
Longior vita diuturna calamitas.
Libenter feras quod necesse est.
Minervâ invitâ nihil tentandum.
Mala herba non perit.
Mens præsaga futuri.
Multa petentibus desunt multa.
Mendacem memorem esse oportet.
Malum lucrum æquale dispendio.
Multis ictibus dejicitur quercus.
Morosi nil candidè interpretantur.
Malum consilium consultori pessimum.
Mortalibus nihil charius pecunia.
Mors omni ætati communis est.
Mala sunt vicina bonis.
Malo accepto stultus sapit.
Malè respondent coacta ingenia.
Modestia sanitati multum confert.

Miseri felicibus invidere solent.
Natura nihil solitarium amat.
Negotiosa res est litigare.
Nè vulgi sequaris errores.
Novit paucos secura quies.
Nihil efficacius simplici veritate.
Nè majora viribus suscipias.
Nihil turpius sene libidinoso.
Nihil absurdius divite avaro.
Nullus mortalium absolutè beatus.
Naturæ necessitas exiguo placatur.
Nemo læditur nisi à seipso.
Nocet temeritas multum mortalibus.
Nulla amicorum melior possessio.
Nihil est homine calamitosius.
Nihil dulcius amico monitore.
Nihil vulgarius quàm fallere homines.
Nimia lenitas non probatur.
Non semper arridet fortuna.
Opes amicos multos conciliant.
Omnia habere nemo potest.
Omnibus horis nemo sapit.
Optimum alienâ insaniâ frui.
Omnia suo tempore peragenda.
Omnes res facilè mutantur.
Oculus domini saginat equum.
Otium multa docet vitia.
Omnium est dulcissimum accipere.
Omnia bona pace constant.

Omnes

Omnes deteriores sumus licentiâ.
Oratio factorum est simulachrum.
Oculi auribus sunt fideliores.
Omne solum, forti patria.
Pauperum mors est sine strepitu.
Pauperum sermones sunt vani.
Præstantiores sunt senum sententiæ.
Parva non sunt contemnenda.
Præcocia ingenia citò desistunt.
Patria sua cuique jucundissima.
Publicâ concordiâ nihil utilius.
Parsimoniâ & labore crescunt res.
Prudentis est multa dissimulare.
Perturbato cordi nihil jucundum.
Perdifficile est bonum esse.
Pertinacia, elati animi comes.
Probitas magnum ingenium facit.
Peccanti non præstandum obsequium.
Post mortem cessat invidia.
Prosperis rebus animi luxuriant.
Quot capita, tot sensus.
Qualis vir, talis oratio.
Qualis princeps, talis populus.
Quisque suis malis blanditur.
Quid turpius arrogantis imperitiâ?
Quot homines, tot sententiæ.
Quantum habebis, tanti eris.
Qualis percontatio, talis responsio.
Res sacra est consultatio.

Rem peractam stultus intelligit.
Re præteritâ omnes sapimus.
Rubor virtutis est color.
Rarò ulla calamitas est sola.
Ratio degenerat sine exercitatione.
Soli miseri carent invidiâ.
Sermone qualitas viri cognoscitur.
Silentio multis respondetur aptiùs.
Sequitur facilè tempestatem serenitas.
Sua quemque alit ars.
Senectute otiosâ nihil jucundius.
Sermo opportunus est optimus.
Sermo character animi est.
Suus rex reginæ placet.
Sera in fundo parsimonia.
Semper inops quicunque cupit.
Sua quemque studia delectant.
Sine opibus nihil valemus.
Sanitate nihil in vita melius.
Sine vitiis nemo nascitur.
Sapientia nimia non est sapientia.
Suus cuique attribuendus est error.
Supra vires nihil tentandum.
Suo quisque studio delectatur.
Spes mentes hominum fovet.
Turpe lucrum adducit infortunium.
Tempus omnia secum trahit.
Trahit sua quemque voluptas.
Tempore adversitatis probatur amicus.

Tempore omnia fiunt leviora.
Vinum immodicum, malorum causa.
Ventre pleno, pejor consultatio.
Vulgus amicitias utilitate probat.
Voluptates commendat rarior usus.
Ubi timor, ibi pudor. Ubi amici, ibi opes.
Ubi amor, ibi oculus. Ubi dolor, ibi digitus.
Unus vir, nullus vir.
Ut quisque est ità loquitur.
Virtute nulla possessio major.
Variæ sunt rerum vices.
Vitia celari non possunt.
Vana gloria non est petenda.

SENTENTIÆ PLURIUM Dictionum.

AB aliorum casu disce quid vites.
Abjiciendus pudor, quoties urget necessitas.
A cane non magno sæpe tenetur aper.
Ad otium proclives sumus omnes.
Adversa æquo animo sunt toleranda.
Adulatio maxima in amicitia pestis.
Adolescentis est majores natu revereri.
Adeò in teneris consuescere multum est.
Ad omnem disciplinam tardior est senectus.
Agentes & consentientes pari pœnâ puniuntur.
Alterius salus, alterius est exitium.
Alterius opes, alterius sunt spolia.

Alia vita, alia vivendi ratio.
Amicus verus thesaurus est magnus.
Amici in rebus adversis cognoscuntur.
Amor verus nullum novit habere modum.
Animus duris assuetus, minùs offenditur.
Animus cujusque sermone relevatur.
Ars laborat citra fortunæ opem.
Asinus mavult stramina, quàm aurum.
Aurum multis sæpe suasit perperam.
Bacillum vitæ est egregia eruditio.
Beneficium collatum in gratos, solet fœnerari.
Bene pauperem esse, meliùs est quàm ditescere malè.
Beatissima civitas; quæ à sapientibus regitur.
Bonæ leges ex malis moribus procreantur.
Bonis quod benefit, haud perit.
Bonos viros nihil maledicta vulnerant.
Boni ad bonorum convivia ultro accedunt.
Canis pauperem peregrinum semper infestat.
Canis festinans cæcos parit catulos.
Canis antiquus catenæ assuefieri non potest.
Certiora quæ videntur, quàm quæ audiuntur.
Credendum non citò est, quod dicitur.
Celant sua mala domestica sapientes.
Cavendum ab eo, qui semel imposuit.
Charius est quicquid mercede paratur.
Consilio meliùs vincas, quàm iracundiâ.
Consultatione, re peractâ, non opus est.
Consilium petendum à consultis & prudentibus
Con-

Consuetudo cum bonis viris est habenda.
Corpus magìs dolore affici, quàm mentem velis
Corrigere naturam malam difficile est.
Comite scelesto haud unquam iturus utere.
Consuetudo in rebus omnibus semper est potentissima.
Cura in omni re plurimùm valet.
Cum amico bene merito non est suscipiendum certamen.
Cui fortuna adversatur, amicos non habet.
Desipere in loco, summa sapientia est.
Dispares mores dispària studia sequuntur.
Diffidentes facilè superantur, concordes haud facilé.
Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est.
Difficile est tristi fingere mente jocum.
Dives est, qui nihil sibi deesse putat.
Divitiæ labore parantur, prodigalitate pereunt.
Diis, parentibus, præceptoribus non redditur æquivalens.
Difficilis res est inventu vetus amicus.
Dives memineris, ut prosis pauperculis.
Doctrina vana est, ratio ni accesserit.
Dos non facit faustum conjugium, sed virtus.
Durũ est ea relinquere, quibus diu assueveris.
De suis quisque verba facit.
Dum non licet ut expeto, vivo ut queo.
Damnaveris nullum, causâ non cognitâ.
Dos est magna virtus parentum.

Dum felis dormit, saliunt mures.
Dantur nunc opes nullis, nisi divitibus.
Difficilius est felicem, quàm adversam ferre fortunam.
Doctus pauper diviti indocto præponitur.
Ex parvo initio res magna oritur.
Ex vitio alterius sapiens emendat suum.
Ex aliorum erratis ipsi cautiores efficimur.
Exiliū est illic homini, ubi parùm commodè vi-
Eximia est virtus præstare silentia rebus. (vit.
Ensis vulnerat corpus, sed animum oratio.
Errata ipsi nostra non agnoscimus.
Fortis est, falsam infamiam contemnere.
Fortis animi est, non perturbari in rebus adver-
Faciliùs quis consulit aliis, quàm sibi. (sis.
Fortunæ incommoda nihil movent sapientem.
Festinationis comites sunt error & pœnitentia.
Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit. (nem.
Facilè fustem invenerit, qui cupit cædere ca-
Facilè evolat verbum, tamen nunquam redit.
Fortuna prospera, dum blanditur, perdit.
Felicissimus, cui nihil contigerit in vita mali.
Felix, quicunque dolore alterius disces posse carere tuo.
Facilè est absentem vincere, qui non repugnat.
Frustra sapit, qui sibi non sapit.
Gallus in suo sterquilinio plurimùm potest.
Gratior est pulchro veniens è corpore virtus.
Hostem beneficiis vincere, optima ultio est.
Hu-

Humilis fortuna tutior est quàm excelsa.
Hæreditas famæ, quàm divitiarum honestior.
Humani animi difficilis est conjectura.
Homo avarus, quicquid agit, properat omnia.
Habent & suã tranquillitatem tranquillæ aquæ.
Heri probitas familiam etiam reddit meliorem.
Inter socrum & nurum vetus est bellum.
Insperata accidunt magis sæpe, quàm quæ speres.
Ingenia præclara æmulis nunquam caruerunt.
Jugum qui fert volens, leve efficit.
Ipsa dies quandoque parens, quandoque noverca.
Infelicitatem absconde, nè inimicos reddas lætos.
Ingentes opes non parantur sine fraude.
Ingratitudo omnia vitia in se complectitur.
Incommoditas semper comes est commoditatum.
In aliena vitia naturâ sumus oculati, non in nostra.
Iræ imperans, vitam vives validissimam.
Incumbere variis ubique est languidum.
In rebus malis opus est bono consilio.
In adversis rebus amicus cognoscitur.
In periculoso negotio non est dormitandum.
Impossibilia optare sibi, delirantis est.
Inutilis est pudor, quem urget necessitas.
Invendibili merci oportet ultro emptorem adducere.

Indicat amicos tempus, ut aurum ignis.
Invidus alterius rebus macrescit opimis.
Lites animi tranquillitatem adimere solent.
Longior vita solet plurima incommoda afferre.
Laudatur, non qui diu, sed qui bene vixit.
Lucrum malum damnum semper affert.
Luxu corporis hebescit mentis acies.
Liberalem oportet esse, sed pro facultate.
Lucrum nisi esset, nemo malus esset.
Libentius oculatis, quàm auritis testibus creditur.
Leve fit, quod bene fertur onus.
Laude & obsequio vincuntur homines.
Mulier mala cunctis feris est ferocior.
Matrona frugi passim non est obvia.
Mulier domûs salus est, & calamitas.
Miserrimum mortis genus, fame emori.
Mores bonos colloquia prava diruunt.
Majora perdes, parva ni retinueris.
Multa eveniunt homini, quæ non vult.
Modus omnibus in rebus optimus habendus.
Multa bona multis præter spem evenerunt.
Multi invident aliis bonum, quo ipsi carent.
Mentis habitum sermonis cultus solet indicare.
Multis displicet, qui sibi nimiùm placet.
Multò præstat medicari initia, quàm finem.
Mores bonos convictus inficit improbus.
Mores amici noveris, non oderis.
Mortalia omnia mutationes multas habent.
Magnæ res discordiâ pereunt, concordiâ valent.
Men-

Mendacium odit omnis ſapiens & bonus.
Multa mala affert hominibus otium.
Maxima utilitas ſcire uti paupertate.
Nihil noſtrum eſt, quod auferri poteſt.
Nulla diſcordia ubi idem eſt animus.
Nè commercium habeas cum improbis.
Non refert quàm diu vixeris, ſed quàm bene.
Nè quenquam punito, rem niſi expenderis.
Noli miſero inſultare : ſors communis eſt.
Nunquam repentè vir bonus ditatus eſt.
Nullum animal, nulla merx difficilior cognitu, quàm homo.
Non vivendum ut edas, ſed edendum ut vivas.
Non ætate, ſed ingenio acquiritur ſapientia.
Non proderit tibi ingenii felicitas, niſi exercueris.
Nè curis tuum ipſius animum excrucies.
Nè moveris malum bene conditum.
Nihil turpius, quàm cum familiari bellum gerere.
Nemo eſt hominũ, in quo non aliquid vitii ineſt.
Non eſt beneficium quod in quæſtum mittitur.
Non parùm lucrifacit, qui damnum effugit.
Nè diſce turpitudinem, neve admiſeris.
Non fœminam aurum exornat, ſed boni mores.
Natura non dedit imperare fœminis.
Nihil, præter quod gliſcit, novit fœmina.
Natura non ſinit præeſſe fœminam.
Nihil eſt ab omni parte beatum.
Nihil pejus mœrore in rebus mortalium.

Nul-

Nullam feres pauperie molem acerbiùs.
Nè cuncta semper, oro, credas omnibus.
Nè studeas malefacere, confisus opibus tuis.
Nihil est tam grave, quàm paupertas.
Nè festina ditescere, nè pauper fias statim.
Naturam iniquitas morum planè inficit.
Nihil est tam grave, quin amicum feceris.
Nihil sanitate in vita præstantius. (tia.
Nemo sic diligenter aliena, ut sua, curat nego-
Nè conare, quod fieri non potest. (assiduitas.
Nihil est tam diuturnum, quod non emolliat
Nox, amor, vinum, turpia suadent.
Non ulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
Non est ejusdem, & multa, & opportuna dicere.
Nihil odiosius quàm quod semper idem est.
Naturæ suum jus eripere difficile est.
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Nihil rectè faciunt ministri, nisi adest herus.
Non omnia eveniunt, quæ in animo statueris.
Omne nimium cunctis in rebus est fugiendum
Oculis magìs habenda fides, quàm auribus.
Optima cogitata sæpe pessimè cedunt.
Oportet senescentem semper aliquid addiscere.
Optima quæque difficiles habent exitus.
Omnes sibi meliùs esse malunt, quàm alteri.
Omnis res properando parit errorem.
Omne malum nascens facilè opprimitur.
Omnis mora quantumvis pusilla, longissima videtur.

Oportet

Oportet id quod adest boni consulere.
Optimum erit, si quis tempus spectaverit aptum
Onus, cui impar sis, nè subiveris.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Omnium rerum extremum est mors.

Patienter ferenda, quæ mutari non possunt.
Patrum mores non sunt arguendi, sed ferendi.
Pauci in secundis rebus moderati sunt.
Pessimus autor rerum gerendarum ira.
Patria sua cuique jucundissima est.
Post factum plerumque magìs sapimus.
Proruunt cornua arietibus bene pastis.
Pessimi sunt consultores ira & cupido.
Præstat invisum esse quàm miserabilem.
Plurima sunt cognoscenda, sed optima retinen-
Præceps ira, multorum malorum autor. (da.
Pharmaca nascenti sunt adhibenda malo.
Pulchritudo corporis fragile bonum est.
Protinus apparet, quæ planta frugifera sit.
Parva scintilla contempta maximum excitavit incendium.
Periculosum est se aquis credere.
Præstantissimarum rerum summa raritas est.
Prudentis est, nihil temerè agere.
Pares cum paribus facillimè congregantur.
Proba merx facilè emptorem reperit. (sunt.
Præterita reprehendi possunt, corrigi non pos-
Plures vincuntur æquabilitate, quàm duritiâ.
Pulchrum est, modum cujusq; scire temporis.

Præstat mori quàm fœdam vitam vivere.
Placidis dictis dolor rectè curabitur.
Ponere modum iræ & voluptati, bonum est.
Præstat egere, quàm ex scelere ditescere.
Præstat tacere, quàm loqui indecentia.
Pluris est oculatus testis unus, quàm auriti decem.
Plures necat lingua, quàm gladius.
Perturbato cordi nihil est mundum.
Pinguis venter non gignit sensum tenuem.
Patriæ fumus igne alieno luculentior.
Plus audit quisque domi, quàm foris.
Plus vident oculi, quàm oculus.
Probis ab animis facta promanant proba.
Patria est homini, ubicunq; feliciter agit.
Pauper est, non qui parùm habet, sed qui plus cupit.
Perversæ sodalitates malum fructum ferunt.
Pudore amisso, omnis virtus ruit.
Præterita compellunt nos futurorum rationem habere.
Pulchrum est injurias in gratiam commutare.
Pueris nocet potare vinum.

Quod repentè tollitur, non est diuturnum.
Quæ cernuntur, certiora sunt, quàm quæ audiuntur.
Quod quisque vehementer amat, ejus non potest oblivisci.
Quod aliis vitio vertas, ipse nè feceris.

Quic-

Quicquid præter spem evenit, id deputato esse in lucro.
Qui fugitant labores, optant dies festos.
Quicunque recusat laborem, non fert fructum.
Quid de quoque viro & cui dicas, sæpe caveto.
Quod multi faciunt, non continuò bonum est.
Quod uni bonum, alteri malum videtur.
Quod non est assuetum, laborem recusat.
Qui nimiùm properat, seriùs absolvit.
Qui nescit dissimulare, nescit imperare.
Quòd satis est cui contingit, nihil ampliùs optet.
Qui se peccare nescit, corrigi non vult.
Quàm multa mala hominibus affert otium?
Quod naturâ est insitum, nullo corriges negotio.
Quisque advigilat ad id quod expetit.
Qui beneficium collocat in ingratum, perdit operam.
Quicquid nativum est, id haud facilè mutatur.
Qui simul duplex captat commodum, utroque frustretur.
Quod fatis decretum est, id nemini licet evitare.
Quod factum est, infectum fieri non potest.
Quam quisq; nôrit artem, in hac se exerceat.
Qui se deprædicant arrogantiùs, malos habent vicinos.
Quæ meritò pateris, facilè ferenda sunt.
Rebus maximè prosperis metuenda diversa fortuna.
Res non potest consistere, cùm quæstum superet sumptus.
Res

Res initio pusilla erescit in majus.
Res factu ardua, tamen assiduâ industriâ evincitur.
Rei non bonæ consuetudo pessima est.
Res humanæ naturâ proclives sunt ad corruptelam.
Res mala est multa concupiscere.
Rex magnus quisquis bene rexerit.
Solatium in miseriis amicus compatiens.
Secundæ res incautos dementant, & perdunt.
Senectutis est otium & quies.
Sæpe etiam sub pallio sordido sapientia est.
Sæpe de levissimis causis existit ira.
Sine pennis volare haud facilè est.
Supellex mulieris est clarus clamor.
Sæpe summa ingenia in occulto jacent.
Suum quisque studium maximè probat.
Sapientia est à viro sapiente discere.
Summâ curâ lingua regi debet.
Stulti sunt qui corrigi nolunt.
Superanda omnis fortuna ferendo est.
Si non potes quod vis, id velis quod possis.
Senex homo est molestus coetui juvenum.
Sapientiâ non est res ulla dignior.
Sapiens in se omnem habet substantiam.
Secreta animi nunquam prodito.
Sapienti turpe est dicere; Non putavi.
Semper malis invisa fuit egregia virtus.
Senex multa, quæ non vult, videt.
Si dixeris quæ vis, quæ non vis audies.

Sæpe

Sæpe mali malefacta viri populus luit omnis.
Stultus perinde atque Luna immutatur.
Sæpe vincas patientiâ, quem non viceris impe-
Solâ pecuniâ possunt expugnari alioqui invicta.
Satius est initiis mederi quàm fini.
Solitariæ manûs invalida pugna est.
Sine convictore amico insuavis vita est.
Silendo nemo peccat, loquendo persæpe.
Spernimus in communi omnes præsentia.
Suæ quemque sortis pœnitet, alienam miratur.
Sine ope divina nihil valemus.
Semper similem ducit Deus ad similem.
Sæpenumero pessima pro bonis amplectimur.
Semper metuit nimium præsaga mens.
Satius est tacere, quàm tacenda proloqui.
Sæpe consilio dissimilis eventus.
Spectandus semper est finis & rei exitus.
Tempus nullum est infructuosè transeundum.
Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipse.
Tum judicant homines, ubi jam pœnitet.
Tempus ad lucem ducit veritatem.
Temulentus dormiens non est excitandus.
Tarditas in rebus gerendis odiosa.
Tanti quisque habetur, quantum habet.
Talis quisq; fit cum qualibus agit familiaritatem.

Verecundia, bonum in adolescente signum.
Violentia odium parit, odium dissensiones.
Vis sine consilio nihil prodest.
Ubi quisque thesaurum habet, ibi habet & cor.

Ut tua fuerit oratio, ità tibi respondebitur.
Voluntas sæpe laudanda est, ubi vires desunt.
Voluntas & labor procreant artes.
Varia & mutabilis semper fœmina.
Uxor quæ pudicitiam amisit, omnia simul perdidit.
Uxorum vitia post nuptias discimus.
Voluptate capiuntur homines, ut hamo pisces.
Unicum confugium in egestate est ars.
Victum para undecunque, at non ex crimine.
Unicuique dedit vitium natura creato.
Ubi quis dolet, ibidem & manum habet.
Vita nostra similis bullæ in aqua.
Vini hilaritas minuit senectutis molestiam.

Sententiæ sacræ festis diebus juventuti literariæ proponendæ.

ABsque Deo nihil possumus.
Affectum cordis exigit Deus.
Afflictis adesse solet Dominus.
A Deo pendent omnia.
Ad terrena non respiciendum.
Arbor ex fructibus cognoscitur.
Assiduè bene operandum.
Adversitates nostræ à Deo.
Avaritia infert Dei oblivionem.
Ad verbum Dei nihil addendum.
A solo Domino cuncta speranda.

Amisso

Amisso verbo Dei omnia amittuntur.
Animæ salus à verbo Dei pendet.
Avari verbum Dei derident.
Audaces Dominus dejicit.
Ab Adamo peccatum in nos derivatum est.
A Deo omnia donantur, quibus egemus.
Ad vanitatem naturâ proclivis est homo.
Auxilium à Domino expectandum.
Avaritia cor excæcat & indurat.
Autor omnium operum Deus.
Benedictio Dei omnia fœcundat.
Bona omnia dantur credenti.
Bonorum nostrorum dispensatores tantùm sumus.
Bonitas Dei rebus in omnibus elucet.
Bellandum non est, nisi necessitate urgente.
Bellum moventes primi sæpe vincuntur.
Bello parta, bello pereunt regna.
Bona piis adveniunt Dei gratiâ.
Bona opera probant fidem.
Benedictio Domini credentes alit & sustentat.
Cognitio Dei vita æterna.
Consilio Dei omnia fiunt.
Credenti omnia sunt possibilia.
Consilia Dei non mutantur.
Credentibus omnia bona communicantur.
Christiani templum Dei sunt.
Charitas symbolum credentium.
Charitas est plenitudo legis.
Consilium nullum contra Dominum

Carnales regnum Dei non vident.
Confidentia sola habenda in Deum.
Christum qui fide habet, omnia habet.
Christus est omnium bonorum thesaurus.
Crux sequitur Confessionem fidei.
Crucem sequitur gloria.
Compatiendum omnibus.
Crux est probatio fidei.
Conscientiâ certâ omnia facienda sunt.
Cæcitas est pœna contemptûs verbi Dei.
Consilio & industriâ omnia gerenda.
Calamitas omnis peccatorum pœna est.
Credentes Deo omnia committunt.
Credentes in Christum habent vitam æternam.
Concordiâ Ecclesia regenda est.
Christo data est omnis potestas.
Christum audit, qui ex veritate est.
Christo obediunt omnes creaturæ.
Christi regnum in æternum durabit.
Cultus Dei sine fide nullus.
Consilium Dei immutabile.
Cura omnis Deo committenda.
Christus unus à morte liberat.
Christum sequentibus nihil deesse potest.
Cum hostibus beneficè agendum.
Cupiditas habendi, radix omnium malorum.
Confidendum non est in homine.
Consilia hominum à Deo moderantur.
Contra mortem non est remedium.

Dei voluntas omnibus in rebus ſpectanda.
Deus opitulator in afflictionibus.
Deus curam noſtrî habet.
Damnandum temere nihil eſt.
De verbo otioſo reddenda eſt ratio.
Deus emendat nos cruce.
Deus fons omnium bonorum.
Deus ſubitò ſuos adjuvat.
Deus ſolus ſcrutator cordium.
Deo nihil non poſſibile.
Deus conditor rerum omnium.
Deus in tempore ſuccurrit.
Deus ſolus ſempiternus eſt.
Deus fide agnoſcitur. Deus ſpes fidelium.
Deo nihil eſt occultum.
Deo omnia patent. Deus regit omnia.
Doctrina quævis approbanda.
Deus homini omnia ſubjecit.
Deus non reſpicit perſonas.
Deus videt & audit omnia.
Deus conſilia nobis abſcondita.
Deo potiùs obediendum, quàm hominibus.
Deus ſibi ſoli omnia reſervavit.
Dei mandatis nihil addendum.
Divitiæ obveniunt benedictione Dei.
Deus ſuos liberat ſuo tempore.
Dives & pauper à Deo facti.
Deus ubi non eſt, ibi nihil.
Deum humana aſtutia nihil celare poteſt.

Deo adversante, omnes creaturæ adversantur.
Deus homines non vult otiosos esse.
Divitiarum cupiditas à Deo abducit.
Deus pascit ac servat nos ultra nostram curam.
Deus est spiritus, & in spiritu adorandus.
Dei opera & consilia inscrutabilia.
Deus solus & gratis remittit peccata.
Deus operatur omnia bona opera in nobis.
Deus verbo suo monet, antequam puniat.
Deus corrigit, sed non abjicit suos.
Extollens se humiliabitur.
Exempla multorum non sunt imitanda.
Externa non inquinant hominem.
Eveniunt non quæ nos instituimus, sed quæ Deus decrevit.
Externa curare, neglectis internis, cæcitas est.
Emendatio vitæ fit Lege Dei.
Ebrietatis pœna, stultitia.
Fidelibus nihil deest.
Fideles mundus odit.
Furor depravat judicia.
Fides Dei donum est.
Fides sola justificat.
Fides gratis data.
Fidem respicit Deus.
Fidei signa opera sunt.
Fides facit filios Dei.
Fides adversitate probatur.
Fidelium mors, vita.

Fideles ſunt Deo curæ.
Famis tempore ſatiantur fideles.
Fides bonorum operum fons.
Fides verbo Dei nititur.
Futurorum cura, nobis inutilis.
Fame fideles non pereunt.
Fides vera non poteſt eſſe otioſa.
Fides cujuſque ex fructibus cognoſcitur.
Gloria Deo tribuenda, non nobis.
Gemitus oppreſſorum exaudit Deus.
Garrulitas non eſt abſque peccato.
Garrulitas ſtultitiæ & mendacii argumentum.
Gratiâ nondum natis promittit Deus bona.
Humiles erigit Deus.
Homini non fidendum.
Homini cuncta ſerviunt.
Humilitatem vult Deus.
Hominis vita militi aeſt.
Honor ſolius Dei eſt.
Humani conatus inutiles.
Humana ſolatia pereunt.
Homo calamitoſum animal.
Homo ad calamitatem naſcitur.
Homo omnia à Deo accipit.
Humilibus dat Deus dona ſua.
Homines ſapientiâ, non viribus ſuis reguntur.
Humiliat Deus omnia excelſa.
Hominis cor ex natura ſua malum.
Humana ratio Deum agnoſcit.

Homo ſibi ipſi calamitatum autor.
Hoſtem beneficio vincere, optima ultio.
Judicia Dei inſcrutabilia.
Inobedientia Deo diſplicet.
Judicare alios periculoſum.
Infidelitas omnia impurat.
Judicandum eſt poſt cauſam cognitam.
Impiorum conſilia non ſuccedunt.
Incredulitas radix omnium peccatorum.
Impii ſuo conſilio conſumuntur.
Impii dona Dei contemnunt.
Ignorantes legem Dei maledicti ſunt.
In timore Dei omnia aggredienda.
Impiis voluptas eſt alienam famam lædere.
In ſolo nomine Jeſu ſalvamur.
In operibus bonis non eſt torpendum.
Impius quod maximè timet, accidit ei.
Impiis omnia cedunt in malum.
Labore comparandus victus.
Liberalibus benedicit Deus.
Laborandum eſt ut proximo proſimus.
Lætitia juſtorum nunquam perit.
Liberorum copia Dei donum optimum.
Longior vita diuturna calamitas.
Magiſtratui parendum.
Mortis certum tempus.
Morbi ob peccatum veniunt.
Majoribus honor exhibendus.
Miracula non temere fiunt à Deo.

Mali

Mali puniendi ut non lædantur boni.
Miſericordia Dei initium ſalutis noſtræ.
Miſericordia Dei omnibus neceſſaria.
Mors dura ſequitur bonam vitam. (unt.
Monitis ſalutaribus non obtemperantes pere-
Mors in credentes nihil juris habet.
Malus magiſtratus malo populo datur.
Malum non alio malo, ſed bono pellitur.
Malis Deus utitur organis.

Non temerè judicandum.
Nullum malum impunitum.
Nihil pejus ingratitudine.
Nemini maledicendum.
Nemo ſine peccato eſt.
Nemo coram Deo innocens.
Nemo ſibi ſoli natus eſt.
Nullâ re abutitur juſtus.
Non ferunt impii caſtigationem.
Nihil faciliùs, quàm calumniari.
Nullus Propheta acceptus in patria.
Numerus populi Dei pauciſſimus.
Nihil poſſumus ex nobis.
Nihil peſtilentius malâ doctrinâ.
Non obliviſcitur ſuorum Deus.
Nihil cæcius corde impii.
Nihil externi moratur Deus.
Non ſatis bene cœpiſti, niſi perſeveres.

Otium execratur Deus.
Omnes ſumus peccatores.

Omnia hominum opera impura.
Operarius cibo suo dignus.
Optima pœnitentia, vita nova.
Oculorum concupiscentia decipit.
Omnia nostra in manu Dei posita.
Omnia possibilia sunt credenti.
Opus non respicit Deus, sed animum.
Omnia propter hominem condita sunt.
Omnia verbo Dei condita sunt.
Omnia in melius interpretanda.
Opportunitas nusquam non observanda.
Orandi torpor, malum præsagium.
Potentes Deus dejicit.
Pios fovet Dominus.
Peccatum causa mortis.
Peccata operit charitas.
Pœna impiorum æterna.
Parentibus obedire debemus.
Piorum memoria æterna.
Pauperes ulciscitur Deus.
Peccata non delentur operibus.
Piis condiuntur dulcia amaris.
Piis omnia cedunt in bona.
Princeps bonus à Domino datur.
Peccata remittuntur ex gratia Dei.
Pascit Deus suos certissimé.
Peccatum est quod absque fide est.
Personarum acceptio non est apud Deum.
Pauperi merces non est differenda.

Peccata solus Deus remittit.
Providentiâ Dei orbis gubernatur.
Propitius Deus, optima hæreditas.
Puer alimentum in mundum secum affert.
Qui plus ambit, minus consequitur.
Qui magna moliuntur, nihil efficiunt.
Respublica propter pios floret.
Reddetur unicuique juxta facta sua.
Reprobos recta monita reddunt deteriores.
Rebus utendum, sed non fidendum.
Reprehensio sit sine calumnia.
Senectus veneranda.
Superbos perdit Deus.
Societas mala vitanda.
Successus à Deo est.
Superbia animarum perditrix.
Scandalum non præstandum pueris.
Sapientia, non arma, defendit.
Seditiosis nunquam feliciter cessit.
Sine fide in Christum nemo salvatur.
Sine verbo Dei nemo est sapiens.
Sapientes ferunt castigationem.
Satan nocere nequit, non permittente Deo.
Sapientum consilia Deus irrita facit.
Sapientia humana, stultitia in rebus Dei.
Tardè est irascendum.
Tranquillitas in hac vita non speranda.
Timentes Dominum bene vivent.
Voluntas Dei bona.

Verbo

Verbo Dei alimur. Voluntas Domini stabilis.
Vindictam prohibet Deus.
Veritas semper persecutores habebit.
Uxor bona datur à Domino.
Vocatio cuique sua curanda.
Veritatis contemptus, gravissimum peccatum.
Vincerecupiditatem maxima fortitudo.

FINIS.

Communiora atque quotidiana *morum puerilium præcepta.*

SUrgens manè, primum diei initium auspicaberis in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.

Et Dominicâ oratione commendabis te Christo. Gratias ages, quòd eam noctem voluit prosperam tibi.

Deinde precaberis, ut diem itidem illum totum tibi fortunet bene, nè impingas in peccatum.

Mox veniens in conspectum, felicem diem precaberis parentibus.

Indè capillitium comes, manu vultum lavabis, ut

ut quamprimum recipias te ad ludum.

Ante ingressum, Spiritum suum ut tibi largiatur Christus, orabis, quia citra illius opem frustrà est quod tentatur.

Cum veneris in frontisterium, libenter ausculta, & quod agis, toto pectore agito.

Responde verecundé. Parva non mordicùs confuta, sed verecundé.

Ante omnia cave, nè meritò vapules.

Nè quid dicto factóve vel præceptorem offendas, vel sodales tuos.

Disputantem contra te magìs doce, quàm vince.

Dimissus à ludo domum propera, nec in platea moram feceris.

Domi si quid est obsequii præstandum parentibus, diligenter obi.

Quod si vacat tecum repetere, quod prælectum est in schola repete. Nihil enim in vita pretiosius tempore.

Cogita, quod irrecuperabile est, & perit quod transigitur. Ubi hora ingruerit prandii, mensam adornato in tempore.

Sed ante apparatum pocula diligenter mundato.

Mensæ primum supponitur mappa, indè circulus æreus, proximè salinum, post hæc orbes, ad postremum panis.

Eodem autem modo quo apparatur, ità & removetur, mensa.

Orbes colligentur primùm, posthac salsamenta & sal.

Indè

Indè caseus, vel quicquid aliud est secundarum mensarum.
Ad ultimum unà cum pane removetur & mappa
Erectis & compositis pedibus sta, solicitè animadvertens nè desit quid. Et cùm infundendum, sive quid porrigendum, apponendum, aut tollendum est, civiliter id feceris.
Amandatus aliquo, reditum matura.
Ante & post epulas Deo benedicas.
Astans non turbabis, vel interturbabis aliorum sermonem, sed interrogatus breviter respondeto.
Cantharos & vasa nè per oblivionem confundas, ut alterum fundas pro altero, si varia vina.
Salis nè oblivifcitor.
Scissum vel confractum mensæ nè apponito.
Sub noctu inter cœnam advigilato attentè pro emungendis lucernis, & nè quid fœdi pœdoris in nares redoleat convivantium.
Emungens candelam, nè extinguito.
Sed nè assuescas etiam, quicquid de mensa remotum est, vel reconditum domi habent, abligurire.
Actis gratiis, sublatis omnibus, si quid vacat lusu quopiam honesto animum laxa cum sodalibus, donec hora revocat in ludum à lusu.
Si autem contingat, ut ipse quoque mensæ accumbas, hæc observabis.

In

Imprimis, ungues præſciſſos habeto.
Manus lavato. Erectus accumbito.
Hoſpiti collocanti acquieveris.
Ebrietatem fuge. Sobrius eſto.
Sic præbebis hilarem te, ut ſemper memineris quid deceat ætatem tuam.
Poſtremus omnium admoveto manum patinæ.
Siquid datur lautius, recuſato modeſté.
Si inſtabitur, accipe & gratias age.
Mox decerptâ portiunculâ, quod reliquum eſt illi reddito, aut alicui proximè accumbenti.
Alterius tamen uxori, marito aſſidente, nihil reddideris. Similiter principi aut magnati nihil reddideris.
Parenti, amico, cognatis, licet frangere quæ optima videntur.
Si quid lautius miniſtratur, ut hepar piſcium, & alia quædam, parcius guſtaveris, reliquum diſtribuas.
Si quis præbibit tibi, hilariter illi bene precare; ſed ipſe bibito modicé. Si non ſitis, tamen admoveto cyathum labiis. Arride loquentibus.
Ipſe nè quid loquare, niſi rogatus.
Si quid obſcœni dicetur, nè arridè, ſed compone vultum quaſi non intelligas.
Nè cui in menſa obtrectato. Ne cui temet anteponito. Nè tua jactato. Nè aliena deſpicito.
Eſto comis erga tenuis fortunæ ſodales.
Deferto neminem. Nè ſis linguâ futili.

Si

Si videris convivium esse prolixius, precatus veniam, ac salutatis convivis, subducito te à mensa.
Panem pectore nè prosciderìs.
Digitulos proscinderis, cultro nè apposueris.
Quæ ante, & juxta reposita sunt edito.
Decerpturus ex catino quippiam, summo cultro comprehendito.
Nè ut sus, effundas te supra cibum.
Nè confundas vel turbaveris digitis, quæ posita sunt in catino.
Ova manducaturus, panem conscindito frustatim priùs.
Verùm nè quid præterfluat, curato.
Maturè edas ovum.
Testas non confractas in catinum rejicito.
Inter edendum ovum, non potabis.
Comesturus, thoracem nè commacules.
Piper quoque edens, digito nè prælinge.
Suprema labia aut nasum manicâ nè emungas inter epulandum. Nasum non absterge nisi à sudariolo, idque civiliter atque modestè.
Mucum digito non exculpito.
Salino digitos nè indas, neque salsamentis & piperatis omnibus. Buccellas nè nimis densas sumito, vel amplas, sed singulas conscindito.
Ex ore nihil extraxeris in orbem.
Caput inter epulas nè scalpito.
Omnis cachinnus effusus in convivio turpis est.
Potaturus,

Potaturus, duobus digitis labra suprema abstergito.

Non appareat supernatans in poculo tuo saginamen aut pinguedo.

Sed nec cibum habens in ore, & nec dum voratum potabis. Simul & mandere, & loqui rusticum est.

Screare similiter, aut oscitare, aut expuere crebriùs, similiter incivile habetur.

Agreste & ethnicum habetur, in supremum cubitum recumbere.

Panem tinctum vino edere ex poculo in cœtu hominum, ridiculum est.

Non recumbes in dorsum more rusticorum.

Cochleari quantum satìs est, haurito & sorbeto.

Inter sorbendum nihil distilles, neque bis uno haustu sorpseris.

Donec manderis & glutiveris, nè sorbeas iterum.

Canum est immensos bolos vorare, & ossa rodere.

In ossibus si quid pulpamenti hæreat, modestè cultro proscindito.

Alii verò convivæ quid præcerpant, vel appositum habeant, nè temerè circumspectaveris.

Quod semel dentibus demorsum aut rosum est, paropsidi nè inseras.

Turpe est ossium & eduliorum quisquilias sub mensam dejicere.

Indecens

Indecens quoque, unguibus, linguâ, aut cultro repurgare dentes, sed agendum id est extra convivium.
Cibus esto temperatus ac festivus.
Prande parciús. Cœna liberaliús.
A cœna suavibus fabulis temet oblecta.
Cibi vel potûs non quantum libidini, sed quantum naturæ satis est, sume.
Pransus hilariter quædam facito.
Sub cœnam paulisper ambula.
Cœnaturus idem facito.
Jejunus studebis ac scribes.

FINIS.
